

Народна банка на Република Северна Македонија

ДИРЕКЦИЈА ЗА МОНЕТАРНА ПОЛИТИКА И ИСТРАЖУВАЊЕ

Најнови макроекономски показатели Преглед на тековната состојба

август 2019 година

Најнови макроекономски показатели

Преглед на тековната состојба – влијанија врз монетарната политика

Прегледот на тековната состојба има за цел да даде осврт на најновите макроекономски податоци (април – јули 2019 година) и споредба со последните макроекономски проекции (април 2019 година). На тој начин ќе се утврди колку соодветствува тековната состојба во економијата со очекуваните движења на варијаблите во претходниот циклус проекции. Прегледот е фокусиран на промените на екстерните претпоставки и остварувањата кај домашните варијабли и на тоа како се одразуваат овие промени врз амбиентот за водење на монетарната политика.

Најновите податоци за глобалната економска активност во првата половина на 2019 година покажуваат поголемо забавување на растот во однос на очекувањата во априлската проекција. Оттука, дел од меѓународните организации¹ извршија надолни ревизии на проекциите за глобалниот економски раст. Ризиците околу проекциите главно остануваат надолни. Имено, ризиците за растот и понатаму главно се однесуваат на можноста за засилување на трговските тензии помеѓу главните економии во светот, а потоа и на зголемената веројатност за поголемо забавување на растот на системски значајните економии, како што се Кина и еврозоната, изгледите за Брежит без постигнат договор особено по изборот на новиот премиер, понагласената финансиска ранливост во услови на зголемување на одбивноста кон ризик, зголемени дезинфлациски притисоци, како и геополитичките ризици во глобални рамки. Во однос на **економските движења во еврозоната**, како наш најголем трговски партнер, првичната оценка за БДП за вториот квартал на 2019 година покажува минимално забавување на годишната стапка на раст на 1,1% (1,2% во претходниот квартал). Воедно, и најновите оценки од анкетните истражувања на домаќинствата и претпријатијата во јули упатуваат на раст со слична динамика и во третиот квартал од 2019 година. Наспроти тоа, условите на пазарот на труд во вториот квартал и натаму се подобруваат, при што стапката на невработеност се намали на 7,6% (7,8% во првиот квартал од 2019 година). Во однос на инфлацијата во еврозоната, првичната оценка за јули изнесува 1,1%, што претставува забавување на растот на цените во споредба со претходниот месец (од 1,3%), при помал раст на базичната инфлација и на цените на енергијата. Според најновите оценки, извршена е надолна ревизија на **каматната стапка ЕУРИБОР**, особено за 2020 година, очекувајќи таа да биде понегативна, но генерално стабилна во периодот на проекции, за разлика од априлската проекција, кога се очекуваше нејзино постепено нормализирање. Одложено нормализирање е во согласност со најавите на ЕЦБ на состанокот одржан во јули за задржување на каматните стапки на тековните или пониски нивоа најмалку до крајот на првата половина од 2020 година, при што беше нагласена и подготвеноста за интервенција, користејќи ги сите расположливи инструменти, доколку не биде постигната среднорочната цел за стапката на инфлација.

Гледано низ призмата на одделните квантитативни показатели за **надворешното окружување на македонската економија**, кај странската ефективна побарувачка и инфлација нема позначителни промени споредено со априлските оценки. Од аспект на девизниот курс, се очекува дека САД-доларот ќе забележи поголема апрецијација во 2019 година и слична стапка на депрецијација во 2020 година, споредено со претходните проекции. Споредено со април, **проекциите за цените на примарните производи на светските берзи за 2019 година се ревидирани во различна насока**. Имено, цените на нафтата, пченката и на никелот се ревидирани нагоре, додека цените на пченицата и бакарот се ревидирани надолу. **За 2020 година, проекциите на речиси сите цени бележат надолна корекција, освен на цената на никелот, којашто е ревидирана нагоре**. Сепак, движењата и оцените за цените на примарните производи се исклучително променливи, што создава поголема

¹ OECD, Економски изгледи, мај 2019 година; Светската банка, Глобални економски изгледи, јуни 2019 година; ММФ, Светски економски преглед, јули 2019 година.

неизвесност околу нивната идна динамика и ефектите врз домашната економија, особено на подолг рок.

Споредбата на последните макроекономски показатели од домашната економија со нивната проектирана динамика во рамки на априлскиот циклус на проекции упатува на одредени отстапувања во одделните сегменти од економијата.

Тековно расположливите високофреквентни податоци за вториот квартал од годината главно упатуваат на продолжување на растот на економијата, но веројатно со помал интензитет од очекуваниот. Прометот во трговијата продолжи да расте со слична динамика, но во индустријата се забележува забавување на растот во однос на претходното тримесечје, додека градежната активност забележа намалување. Растот на економската активност во првиот квартал на 2019 година беше близок до проектираниот, и засега сè уште е рано да се даваат оценки за ризиците околу проекцијата за целата година. **Во однос на промените кај потрошувачките цени,** остварувањата во јули се пониски во однос на априлската проекција на инфлацијата. Во услови на главно нагорна ревизија на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата за целата 2019 година и тековно пониска остварена инфлација од проектираната, се оценува дека ризиците околу проекцијата на инфлацијата за оваа година се урамнотежени. Сепак, неизвесноста околу идното движење на светските цени на примарните производи останува понагласена.

Девизните резерви (приспособени за ценовните и курсните разлики и ценовните промени на хартиите од вредност) во текот на јули 2019 година бележат мал пад. Анализирани преку факторите на промена, редовното намирување на обврските на државата кон странство во јули придонесе за намалување на девизните резерви, што во значителен дел беше надоместено со откупот на девизи на девизниот пазар од страна на Народната банка. Сепак, од почетокот на годината, девизните резерви бележат раст, кој е во склад со очекуваните движења за цела 2019 година. Анализата на показателите за адекватноста покажува дека тие и понатаму се наоѓаат во сигурна зона. Расположливите податоци за надворешниот сектор за третото тримесечје од годината се ограничени. Кај менувачкиот пазар, податоците со јули засега упатуваат на нешто поповолни остварувања од проектираните за третиот квартал. Во однос на надворешната позиција во второто тримесечје, податоците од надворешнотрговската статистика заклучно со вториот квартал, покажуваат понизок трговски дефицит во однос на очекуваниот, при истовремено повисока извозна и увозна компонента.

Во однос на движењата во монетарниот сектор, финалните податоци за јуни покажуваат месечен раст на **вкупните депозити** од 0,8%, кој е речиси подеднакво резултат на зголемувањето на депозитите на сите сектори (домаќинства, претпријатија и останати сектори). Од валутен аспект, месечниот раст на депозитите во најголем дел произлегува од депозитите во домашна валута. На годишна основа, вкупните депозити во јуни се повисоки за 10,6%, при проектиран годишен раст од 10,2% за вториот квартал од 2019 година. Во однос на кредитниот пазар, **вкупните кредити** на приватниот сектор во јуни остварија месечен раст од 0,7%, при раст на кредитите одобрени на двата сектора. Според валутната структура, растот на вкупните кредити во поголем дел произлегува од кредитите во странска валута, при раст и на кредитите во домашна валута. На годишна основа, вкупните кредити во јуни се повисоки за 8,1%, при проектиран годишен раст од 8,4% за вториот квартал од 2019 година.

Во Буџетот на Република Северна Македонија во првата половина на 2019 година беше остварен дефицит од 7.031 милион денари, кој во најголем дел беше финансиран со користење на депозитите на државата кај Народната банка и преку задолжување на државата на домашниот финансиски пазар. Остварениот буџетски дефицит претставува 39,7% од дефицитот предвиден со Буџетот за 2019 година.

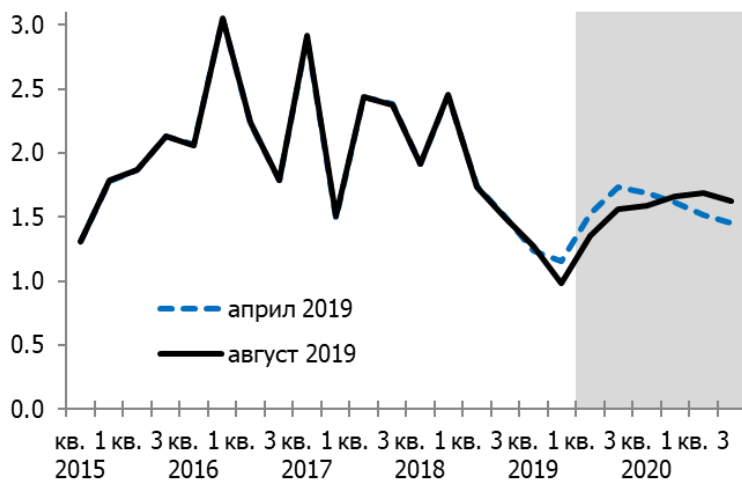
Последните макроекономски показатели и оценки упатуваат на одредени отстапувања во однос на проектираната динамика, но согледувањата за амбиентот за

спроведување на монетарната политика главно се непроменети во однос на претходните оценки. Движењата на девизниот пазар и натаму се поволни, при што Народната банка и во текот на јули откупуваше девизи, а девизните резерви и понатаму се одржуваат во сигурната зона. Во однос на економската активност, тековно расположливите високофреквентни податоци за вториот квартал од годината главно упатуваат на продолжување на растот на економијата, но веројатно послаб од очекуваниот, но засега сè уште е рано да се даваат оценки за ризиците околу проекцијата за целата година. Во однос на инфлацијата, тековно ризиците се оценуваат како урамнотезени, при пониски остварувања заклучно со јули 2019 година во однос на проекцијата, но ревизии во нагорна насока кај надворешните влезни претпоставки за следниот период, како и нивна изразена променливост. Во рамки на монетарниот сектор, остварувањата кај депозитите и кредитите не покажуваат поголеми отстапувања во однос на проекциите.

Краток осврт на одлуките за монетарната политика на ФЕД и ЕЦБ

Забавувањето на глобалниот економски раст, постојаната неизвесност, зголемените тензии во меѓународната трговија, како и дезинфлациските притисоци, се главните причини коишто придонесуваат за натамошно одложување на приспособливиот карактер на монетарната политика во развиените економии. Така, по периодот на постепено нормализирање на каматната стапка, којшто започна од декември 2015 година, **во јули 2019 година ФЕД донесе одлука за повторно намалување на таргетот на референтната каматна стапка** за 25 б.п., на ниво од 2% до 2,25%. Истовремено, ФЕД објави дека од август 2019 година ќе го прекине намалувањето на износот на хартии од вредност во својот биланс, односно два месеца порано од планот објавен во март 2019 година. Истовремено, каматната стапка на **ЕЦБ** веќе подолг период е непроменета, но на последниот состанок во јули беше нагласена потребата за **поголема приспособливост на монетарната политика на подолг период** доколку не биде постигната среднорочната цел за стапката на инфлација. Така, беше одлучено дека каматните стапки ќе се задржат на тековното или **пониско** ниво најмалку до средината на 2020 година, а беше нагласена и потребата **да се делува со сите расположливи инструменти**, меѓу кои и со нов откуп на хартии од вредност (квантитативно олеснување), првично најавени во март оваа година. Имено, станува збор за воведување трета програма на таргетирани долгорочни операции за рефинансирање (ТЛТРО III), која ќе започне да се применува на квартална основа од септември 2019 година до март 2021 година, со цел одржување на повољните кредитни услови што ги нудат банките и поддршка на трансмисијата на монетарната политика.

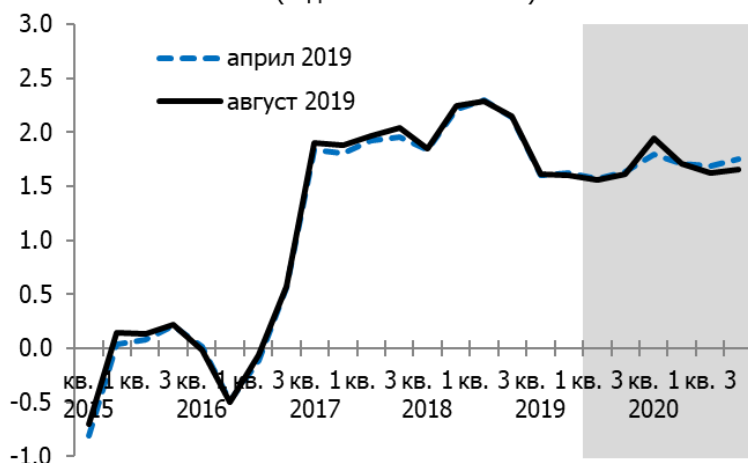
Странска ефективна побарувачка
(годишни промени во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Согласно со најновите оценки, кај странската ефективна побарувачка е извршена минимална надолна ревизија за 2019 година, во однос на априлскиот циклус проекции. Така, сега се очекува дека растот ќе изнесува 1,3% (1,4% во април), што во најголема мера се должи на очекувањата за понизок економски раст во Германија, а потоа во Србија и Грција. Од друга страна, за 2020 година нема промени, и натаму очекувајќи растот да изнесува 1,6%.

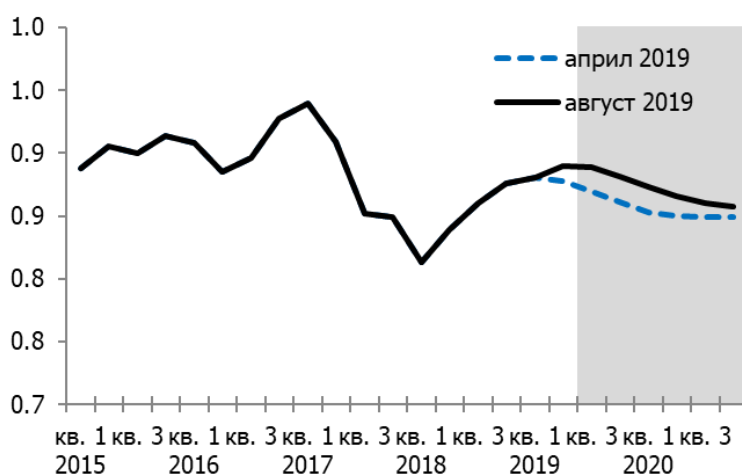
Странска ефективна инфлација
(годишни стапки во %)

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Во поглед на странската ефективна инфлација се задржани оцените од априлскиот циклус проекции, односно се очекува дека таа ќе изнесува 1,6% и 1,8% во 2019 година и 2020 година, соодветно.

Курс евро/САД-долар

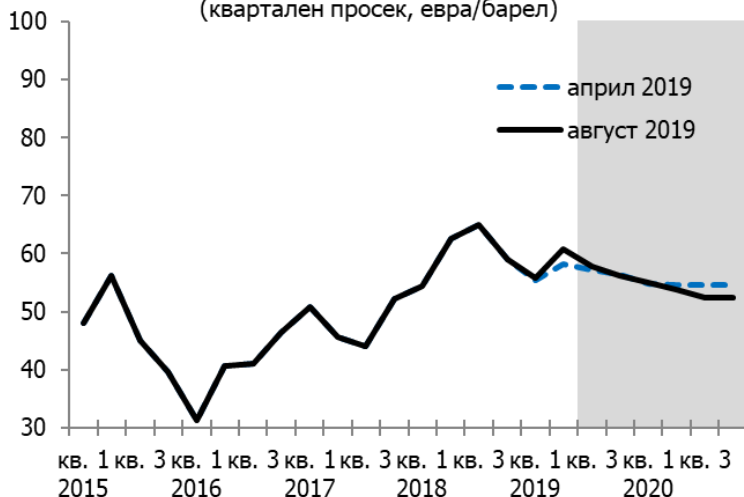

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки за девизниот курс евро/САД-долар, за 2019 година е извршена нагорна ревизија, односно се очекува поголема апрецијација на САД-доларот во однос на еврото. Ваквото поместување во најголем дел е одраз на поповолното остварување на економските показатели во САД, очекувањата за полоши економски остварувања во еврозоната, како и очекувањата за дополнителен монетарен стимул на ЕЦБ во следниот период. **За 2020 година** се очекува слична стапка на депрецијација на САД-доларот во однос на еврото како во априлските проекции.

Нафта „брент“

(квартален просек, евра/барел)

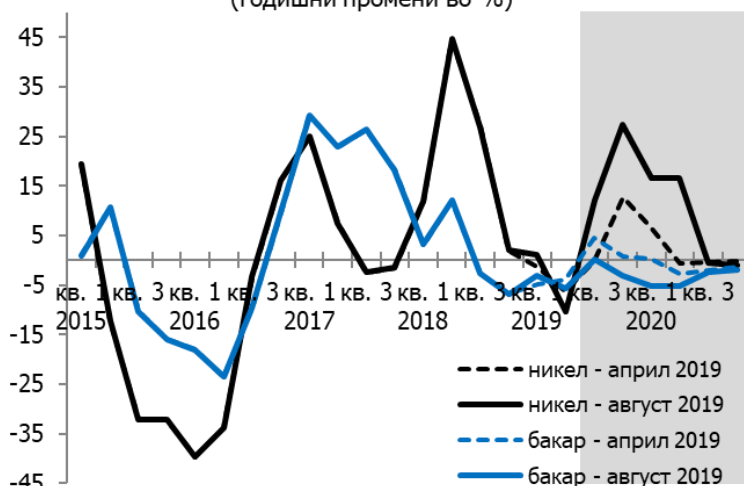

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Според најновите оценки, цената на нафтата² за 2019 година е ревидирана малку нагоре во споредба со априлските проекции, при што сега се очекува нешто помал пад на цените од предвидениот во април. Ваквата ревизија во најголема мера е одраз на намаленото ниво на залихи на нафта во САД и геополитичките тензии меѓу САД и Велика Британија со Иран. Од друга страна, за 2020 година е извршена надолна ревизија на цената на нафтата, при што сега се очекува поголем пад на цените од тој во априлскиот циклус проекции.

Цени на никелот и бакарот во евра

(годишни промени во %)

Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цените на бакарот за 2019 година и 2020 година се ревидирани во надолна насока. Така, сега се очекува поголем пад на цената на бакарот од оценетиот во април, во најголема мера како резултат на трговските тензии помеѓу САД и Кина, како и очекувањата за забавување на глобалната економска активност. Од друга страна, цените на никелот за 2019 година и 2020 година се ревидирани во нагорна насока, така што сега се очекува поголем раст на цената на никелот од претходно очекуваното во април. Нагорната ревизија во најголем дел е резултат на зголемената побарувачка на овој метал од страна на индустријата на електрични автомобили и ризикот од воведување забрана за извоз на никел од страна на Индонезија.

Цени на пченицата и пченката во евра

(годишни промени во %)

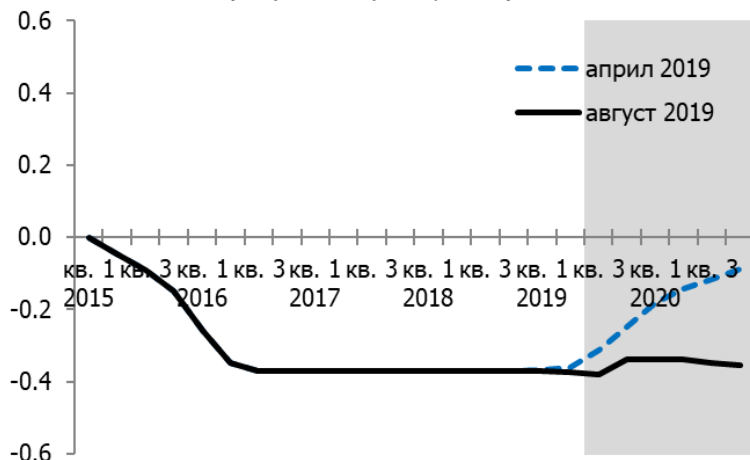
Извор: ММФ и пресметки на НБРСМ.

Цените на пченицата за 2019 година и 2020 година се ревидирани надолу, така што сега се очекува малку поголем пад во 2019 година и помал раст во 2020 година, во однос на проекциите во април. Надолната ревизија во најголема мера е одраз на поволните очекувања на страната на понудата (поголема жетва во Европа, САД и Украина). Кај цената на пченката е извршена нагорна ревизија на оцените за 2019 година, при што сега се очекува поголем раст од проектираниот во април, како одраз на лошите временски услови во САД. Од друга страна, очекувањата за растот

² За анализата на цените на нафтата, металите и примарните прехранбени производи се користат разни извештаи на ММФ, Светската банка, ФАО, ОПЕК, ЕЦБ и на специјализирани меѓународни економски портали.

на цените на пченката во **2020 година** се речиси непроменети.

Едномесечен Еурибор
(квартален просек, во %)

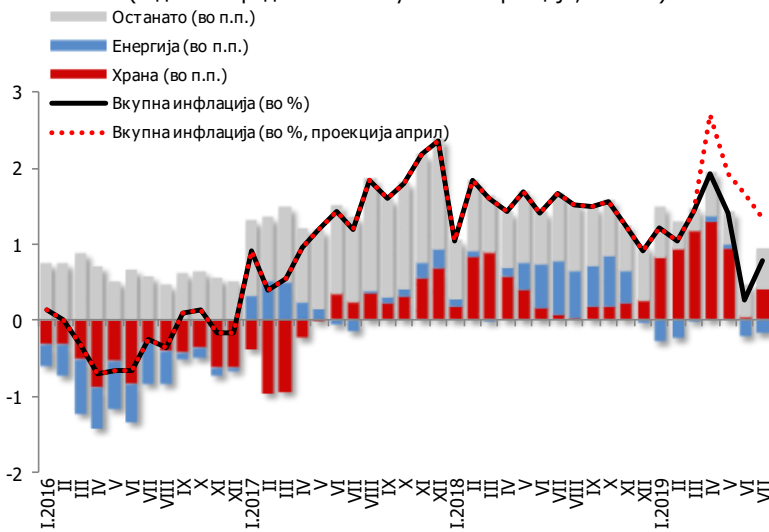

Извор: „Консензус форкаст“ и пресметки на НБРСМ.

Според последните оценки, **очекуваниот едномесечен ЕУРИБОР** за 2019 година е минимално ревидиран надолу (-0,37%, наспроти -0,32% според априлските проекции), а поголема надолна ревизија е направена за 2020 година (-0,35%, наспроти -0,13% според априлските проекции). Надолната ревизија е во согласност со најавите на ЕЦБ на состанокот одржан во јули за задржување на каматните стапки на тековните или пониски нивоа најмалку до крајот на првата половина од 2020 година.

Стапка на инфлација

(годишни придонеси во вкупната инфлација, во п.п.)

Извор: ДЗС и НБРСМ.

Инфлација и цени на храната и енергијата

(годишни промени, во %)

Извор: Државен завод за статистика и пресметки на НБРСМ.

Во јули 2019 година, домашните потрошувачки цени забележаа минимален раст од 0,2% на месечна основа (наспроти намалувањето од 1,1% во јуни)...

...при позитивен придонес од базичната инфлација (раст на цените на воздушниот сообраќај), во услови на непроменети цени кај енергетската компонента, додека прехранбената компонента повторно забележа намалување (претежно како резултат на позначителниот пад на цената на зеленчукот).

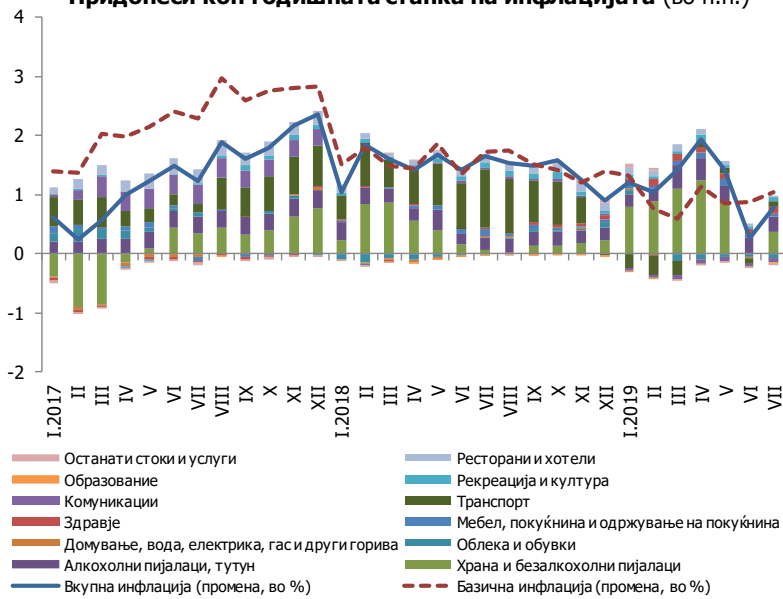
Годишната стапка на инфлација во јули изнесува 0,8% (0,3% во јуни) и е под очекуваната стапка со априлскиот циклус проекции. Гледано по категории, надолно отстапување во однос на априлската проекција има кај цените на храната и енергијата, додека базичната инфлација бележи нагорно отстапување.

Базичната стапка на инфлација во јули забележа раст од 0,6% на месечно ниво (0,1% во јуни), додека на годишно ниво таа се задржа на нивото од околу 1% (колку што изнесуваше и во јуни). Слично како и во претходниот месец, годишниот раст на базичната инфлација претежно се поврзува со повисокиот позитивен придонес на цените на тутунот³, а позначаен позитивен придонес овој месец имаат и цените на транспортните услуги, пред сè на воздушниот сообраќај.

Очекуваните движења на цените на надворешните влезни претпоставки кај проекцијата на инфлацијата за 2019 година се ревидирани главно во нагорна насока. Имајќи ја предвид тековно пониската инфлација од проектираната во април, од една страна, и генерално нагорната ревизија на надворешните претпоставки, од друга страна, ризиците во однос на проекцијата на инфлацијата за 2019 година засега се оценуваат како урамнотезени. Сепак, и натаму е неизвесно движењето на светските цени на примарните производи.

³ Годишниот раст на цената на тутунот во јули 2019 година е одраз на покачувањето на цените на цигарите во април и мај 2019 година, согласно со предвиденото годишно зголемување на акцизите на цигарите за 0,20 денари/парче секоја година, заклучно со 1 јули 2023 година.

Придонеси кон годишната стапка на инфлацијата (во п.п.)

Странски ефективни* и домашни цени на храна

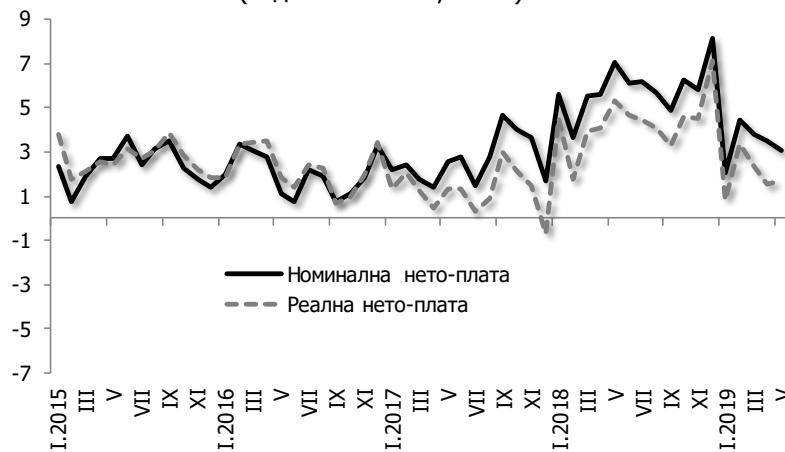
(индекси, 2005 = 100)

* Ефективните странски цени на храна се добиени како пондериран збир од цените на храната во земјите што се најзначајни трговски партнери на Северна Македонија.

Извор: ДЗС, Еуростат и пресметки на НБРСМ.

Просечна исплатена плата
(годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

Просечната нето-плата во мај оствари номинална годишна стапка на раст од **3,1%** (во април годишниот раст на платата изнесуваше **3,5%**). Зголемувањето на платата во мај го одразува, во еден дел, пренесениот ефект од годишното усогласување на растот на законски утврдената минимална нето-плата во април⁴, како и ефектот од зголемувањето на платите во одредени сегменти од јавниот сектор⁵.

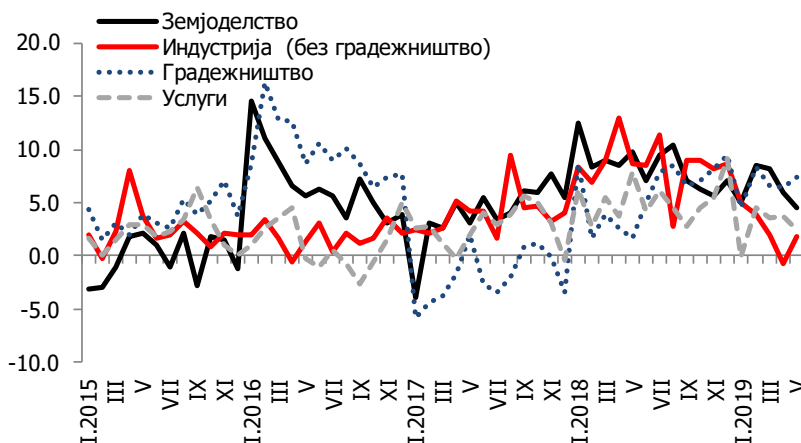
Во однос на структурата, раст се забележува кај речиси сите дејности⁶, од кои како позначаен се издвојува растот кај „транспорт и складирање“ „дејностите на здравствена и социјална заштита“ и кај градежништвото.

Во услови на умерен раст на трошоците на живот на годишно ниво, **нето-платата во мај забележа реален годишен раст од 1,7%**.

Остварувањата кај платите во првите два месеца од вториот квартал се повисоки од очекувањата за вториот квартал во 2019 година според априлските проекции.

Високофреквентните податоци на страната на понудата и побарувачката во второто тримесечје од 2019 година, тековно упатуваат на релативно поволни поместувања во домашната економија. Во однос на согледувањата на економските субјекти за состојбата во економијата⁷, резултатите од анкетните истражувања за вториот квартал од

Просечна исплатена месечна нето-плата по сектори
(номинални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС.

⁴ Износот на минимална плата согласно со Законот за минимална плата („Службен весник на РСМ“ бр. 59/19) којшто се исплаќа за периодот април 2019 до март 2020 година изнесува 17.943 денари во бруто-износ, односно 12.507 денари нето-плата (пред овој период, минималната плата изнесуваше 17.370 денари бруто и 12.165 денари нето) согласно со усогласувањето со порастот за претходната година на просечно исплатената плата во РСМ, индексот на трошоци на живот и реалниот пораст на БДП (со една третина од порастот од секој показател, соодветно).

⁵ Зголемување на платите од 5% имаше за вработените во здравството, образованието и во градинките почнувајќи со септемвриската плата во 2018 година. Согласно Буџетот на РСМ за 2019 година, извршено е зголемување на платите на докторите специјалисти за 10% од јануари и покачување на платите за 5% на останатиот медицински персонал во јавните здравствени установи со исплатата на јануарската плата во 2019 година (планирано е дополнително зголемување на платите на докторите специјалисти за 5%, почнувајќи со исплатата на септемвриската плата во 2019 година). Исто така, согласно со одлуката на Владата на РСМ донесена во мај 2019 година, извршена е нивелација на платите на околу 2.900 вработени од областа на културата, од националните и од локалните установи, почнувајќи од априлската плата за 2019 година.

⁶ Пониски плати во мај 2019 година (на годишна основа) се исплатени само во дејностите: „објекти за сместување и сервисни дејности со храна“ и „дејности во врска со недвижен имот“.

⁷ Се однесува на анкетите на Европската комисија за мерење на економската доверба на субјектите во една економија. Композитниот индикатор на економска доверба се добива како пондериран просек од индикаторите на доверба за потрошувачите и индикаторите на доверба за одделните економски сектори (градежништво, индустрија, трговија на мало и услуги). Почнувајќи од јануари 2019 година, Европската комисија изврши ревизија на структурата на показателот за доверба на потрошувачите, а преку овој составен елемент и на композитниот показател на економска доверба. Повеќе информации за новата методологија може да се најдат на следнава врска: https://ec.europa.eu/info/files/reviced-consumer-confidence-indicator_en

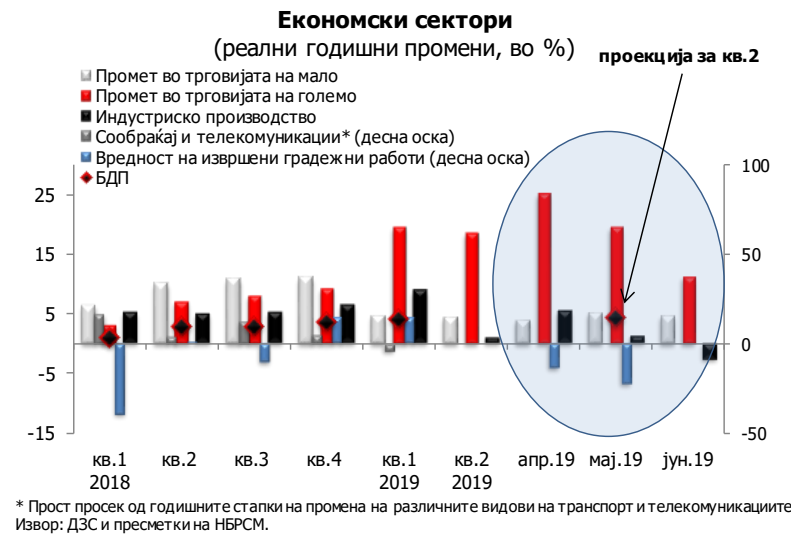

годината упатуваат на нивно задржување во позитивната зона.

Според последните краткорочни податоци на страната на понудата, движењата во економијата во вториот квартал на годината се главно поволни и упатуваат на натамошен раст на економската активност, но со поумерен интензитет.

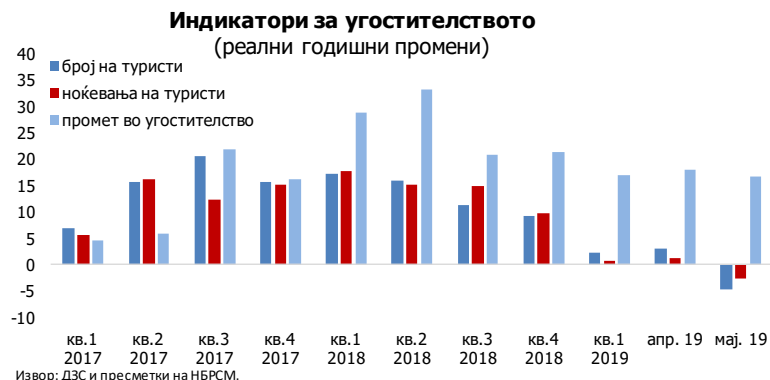
Во вториот квартал **прометот во вкупната трговија** продолжи да расте со слично темпо како во првиот квартал од годината, при раст кај сите категории (трговија на големо, трговија на мало и трговија со моторни возила).

Индустриското производство бележи забавување на растот во вториот квартал, во услови на помал раст во мај и пад во јуни. Растот кај индустријата во вториот квартал се должи на растот во енергетскиот сектор и во рударството, додека преработувачката индустрија бележи мал пад. Ваквото поместување кај преработувачката индустрија се должи на послабото производство во поголемиот број дејности, а најголем негативен придонес има производството на фабрикувани метални производи, при висока споредбена основа. Од друга страна, во вториот квартал на 2019 година продолжи растот на производството во дејностите во кои се активни странските извозни капацитети, како производството на машини и уреди и производството на електрична опрема. Дополнителен позитивен придонес произлегува и од производството на основни фармацевтски производи и производството на текстил.

	2017				2018				2019				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	апр.	мај	јун.
	реални годишни промени во %												
Бруто домашен производ	1.0	-1.8	0.1	1.6	0.9	3.0	3.0	3.7	4.1	-	-	-	-
Индустриско производство	-1.5	3.7	-2.4	0.9	5.2	4.9	5.1	6.4	8.8	1.1	5.5	1.2	-2.7
Извршени градежни работи	-24.5	-30.2	-19.5	-33.1	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-	-13.4	-22.3	-
Високоградба	-21.7	-27.7	-26.5	-12.5	3.2	6.1	-11.4	28.1	-9.3	-	-7.9	-2.1	-
Нискоградба	-26.1	-31.5	-15.6	-43.1	-65.2	-1.7	-9.3	4.5	58.3	-	-16.4	-32.0	-
Промет во трговијата - Вкупно*	3.0	4.4	4.7	3.9	4.9	8.8	8.6	10.0	13.5	12.6	16.3	13.3	8.2
Промет во трговијата на мало*	-3.9	-1.9	-2.5	-1.6	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.6	3.9	5.2	4.6
Промет во трговијата на големо*	8.9	10.4	11.2	8.4	3.2	7.1	8.2	9.3	19.4	18.5	25.1	19.5	11.3

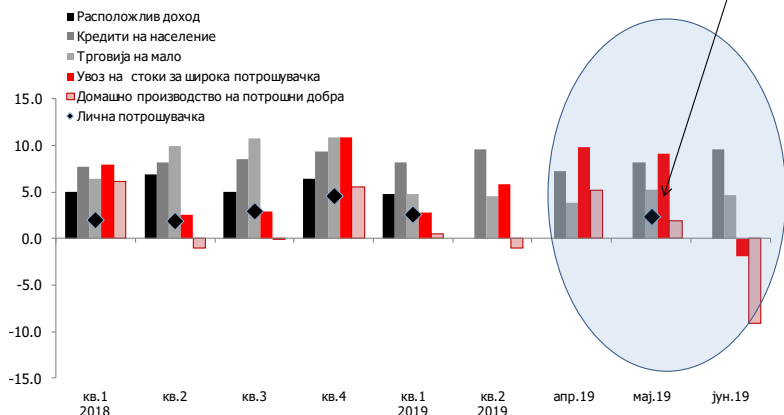
*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.
Истор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Од друга страна, активноста во **градежништвото** во периодот април - мај се намалува на годишна основа. Негативните остварувања кај вкупните извршени градежни работи се должат главно на падот кај нискоградбата (при повисока споредбена основа), но негативен придонес има и високоградбата.

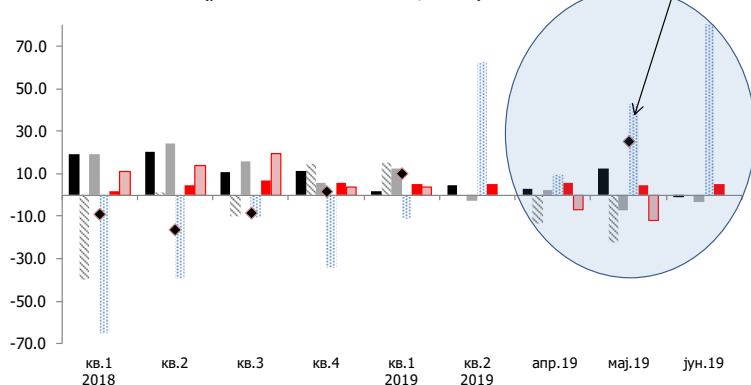
Кај **угостителството**, во периодот април - мај се забележува мало намалување на бројот на туристи и бројот на ноќевања,

Индикатори за движењето на личната потрошувачка (реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

Индикатори за движењето на бруто инвестициите (реални годишни стапки, во %)

Извор: ДЗС и пресметки на НБРСМ.

додека пак прометот во угостителство бележи зголемување на годишна основа. На страната на **агрегатната побарувачка**, најголем дел од расположливите показатели упатуваат на натамошен раст на економската активност и во вториот квартал од годината.

Поголемиот дел од расположливите краткорочни податоци за **личната потрошувачка**⁸ засега упатуваат на раст на оваа компонента и во вториот квартал од годината. Во однос на главните категории на расположливиот доход, кај платите и масата на пензии е забележан раст на годишно ниво. Истовремено, продолжи и растот на кредитирањето на населението, и тоа со засилена динамика споредено со претходниот квартал. Раст на годишна основа бележат и трговијата на мало, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ, а надолна промена се забележува кај домашното производство на потрошни добра.

Во однос на високофреквентните податоци за **бруто-инвестициите**⁹ достапни за вториот квартал од 2019 година, се забележува забрзување на годишниот раст на увозот на производи за инвестиции и на државните капитални инвестиции. Исто така, продолжува и стабилниот раст на долгорочните кредити на претпријатијата, а раст на годишна основа бележи и индустриското производство (иако забавен споредено со претходниот квартал). Од друга страна, неповолни движења се забележуваат кај домашното производство на капитални производи и кај градежниот сектор.

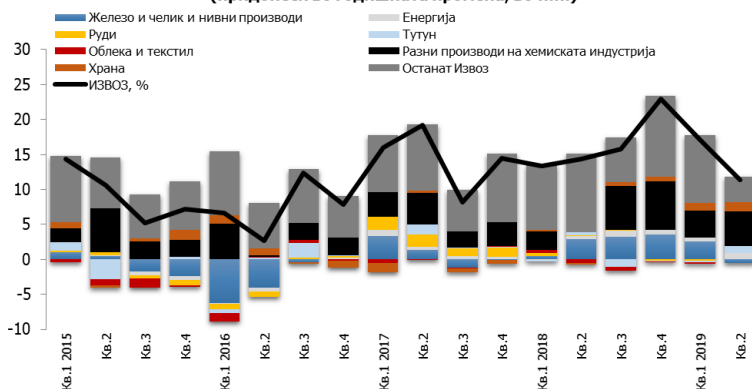
Податоците за **надворешнотрговската размена** за вториот квартал од 2019 година упатуваат на стеснување на дефицитот, во услови на повисок номинален раст на извозот од увозот на стоки.

⁸ Податоците за платите се заклучно со мај 2019 година, додека, пак, податоците за кредити на населението, пензиите, трговијата на мало, домашното производство на потрошни добра, увозот на стоки за широка потрошувачка и бруто-приходите од ДДВ се заклучно со јуни 2019 година.

⁹ Податоците за извршените градежни работи се заклучно со мај 2019 година, додека, пак, податоците за долгорочните кредити на претпријатијата, државните капитални инвестиции, индустриското производство, увозот на производи за инвестиции и домашното производство на капитални производи се заклучно со јуни 2019 година.

Буџетските остварувања во вториот квартал од годината упатуваат на натамошен раст на **јавната потрошувачка** на годишно ниво, во услови на раст кај сите категории на јавната потрошувачка.

Извоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

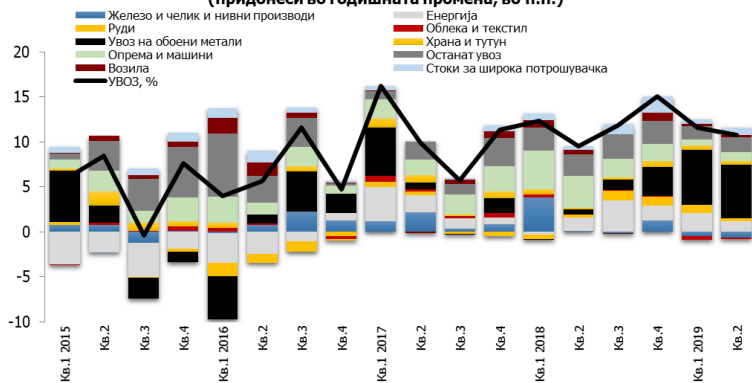
Извор: НБРСМ.

Во вториот квартал од 2019 година, **дефицитот во надворешнотрговската размена забележа мало проширување од 9% на годишна основа**, при раст и на извозната и на увозната компонента.

Притоа, извозната компонента во текот на вториот квартал оствари годишен раст од 11,3%, во најголем дел заради повисокиот извоз на дел од новите производствени капацитети во економијата, како и на дел од традиционалните извозни сектори (главно храната и тутунот).

Споредено со априлската проекција, остварувањата во вториот квартал од 2019 година се повисоки од очекуваниот извоз за овој период. Позначителни нагорни отстапувања се забележуваат кај извозот на дел од новите производни капацитети, како и кај извозот на тутун и храна.

Увоз по компоненти
(придонеси во годишната промена, во п.п.)

Извор: НБРСМ.

Увозот на стоки во вториот квартал забележа раст од 10,8% на годишна основа, одразувајќи го растот кај повеќето увозни категории, а пред сè повисокиот суровински увоз за новите индустриски капацитети и повисокиот увоз на енергија.

Увозот на стоки во вториот квартал е повисок од очекуваниот според априлската проекција, како резултат на нагорните отстапувања кај суровинскиот увоз на дел од новите извозни капацитети, како и повисокиот енергетски увоз.

Остварувањата на компонентите на надворешнотрговската размена во текот на вториот квартал од 2019 година резултираат со трговски дефицит, кој е понизок од очекуваниот во априлската проекција.

Во јуни 2019 година, показателите за ценовната конкурентност на домашната економија забележаа подобрување на годишна основа. Индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот депрецира за 1,4%, додека индексот на РЕДК пресметан со цените на производителите на

индустриски производи забележа минимална депрецијација од 0,1%.

Ваквите движења се должат на поволните промени кај релативните цени, при што релативните трошоци на живот се пониски за 2,2%, додека релативните цени на индустриските производи се пониски за 0,9%. Во спротивна насока влијаеше движењето на НЕДК, каде што е забележана мала апрецијација од 0,8%, што во најголем дел е резултат на депрецијацијата на турската лира.

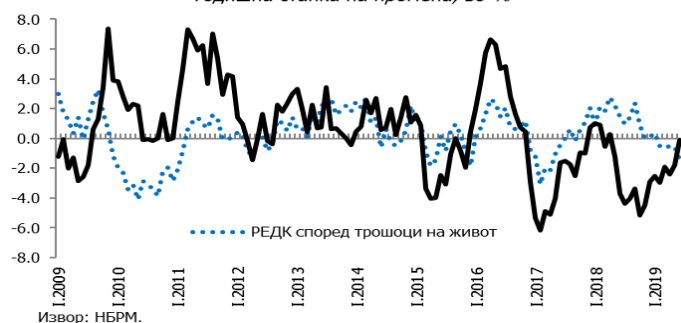
Индексите на РЕДК пресметани со пондери засновани врз надворешнотрговската размена без примарните производи, во јуни 2019 година, забележаа дивергентни движења. Така, индексот на РЕДК дефлациониран со трошоците на живот забележа депрецијација од 0,8%, додека РЕДК дефлациониран со цените на индустриските производи апрецира за 0,3%.

Притоа, релативните трошоци на живот и релативните цени на производителите на индустриски производи се пониски за 2,0% и 1,0%, соодветно, при апрецијација на НЕДК од 1,3%, на годишна основа.

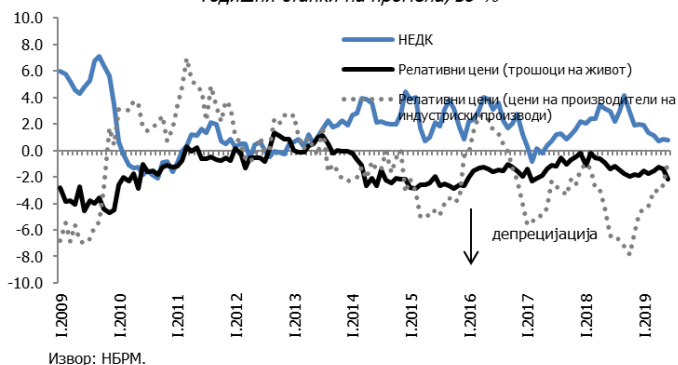
РЕДК
(2015=100)

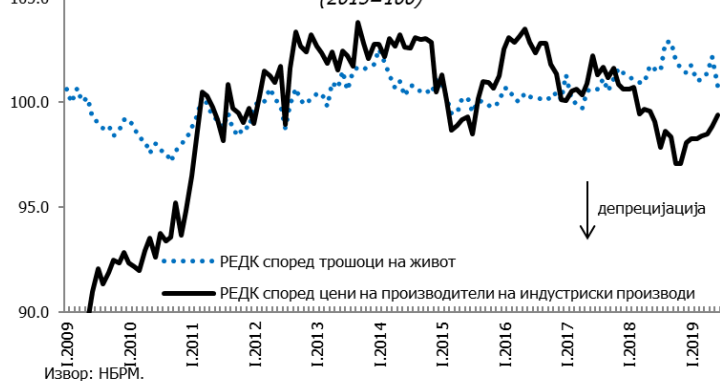
РЕДК
годишна стапка на промена, во %

НЕДК и релативни цени
годишни стапки на промена, во %

РЕДК, без примарни производи
(2015=100)

НЕДК и релативни цени, без примарни производи

годишни стапки на промена, во %

Извор: НБРМ.

НЕДК и релативни цени, без примарни производи

годишни стапки на промена, во %

Извор: НБРМ.

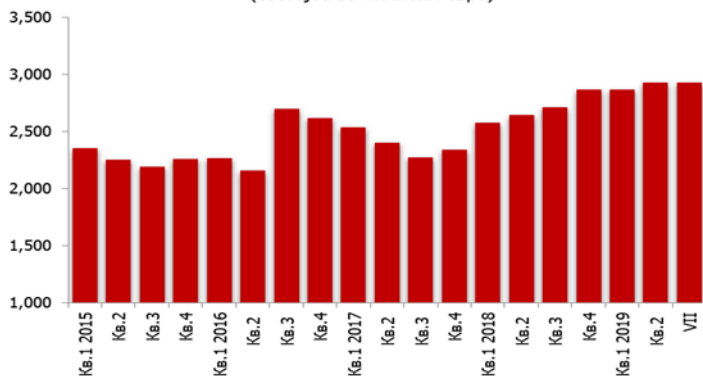
Движења на менувачки пазар

* последен расположлив податок 31.07.2019
Извор: НБРСМ.

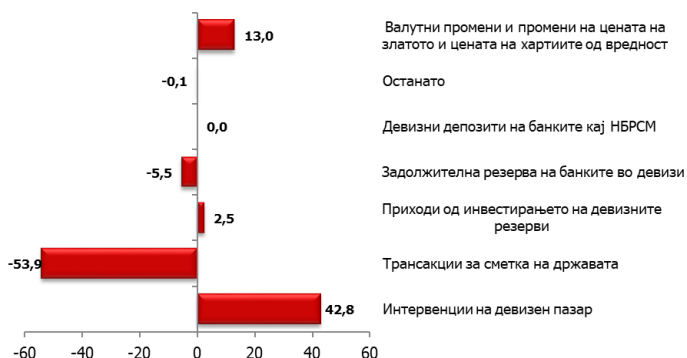
Нето-откупот остварен на менувачкиот пазар во јули 2019 година изнесува 166,3 милиони евра, што претставува раст од 5,7% на годишна основа. Ваквите остварувања се резултат на растот на понудата и побарувачката на девизи (5,3% и 3,4% соодветно).

Бруто девизни резерви
(состојба во милиони евра)

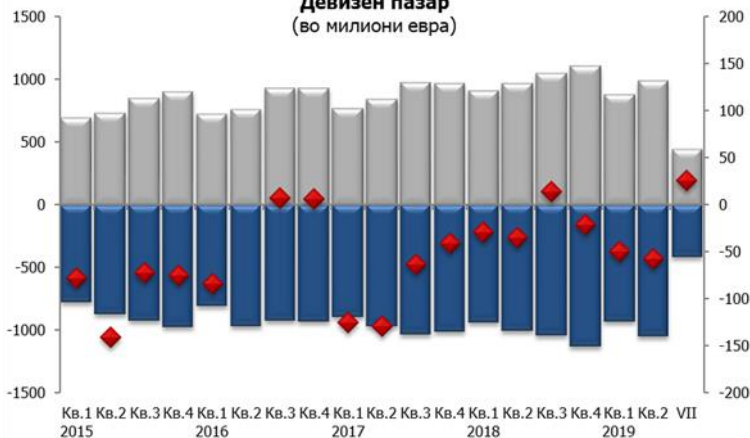
Извор: НБРСМ.

Фактори на промена на девизните резерви во јули 2019 година
(во милиони евра)

Извор: НБРСМ.

Девизен пазар
(во милиони евра)

■ Вкупно продажба на девизи (лева скала)

■ Вкупно откуп на девизи (лева скала)

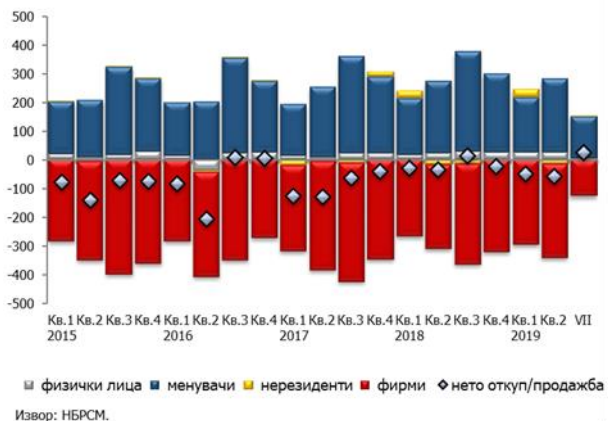
◆ Нето-откуп/продажба на девизи (десна скала)

Извор: НБРСМ.

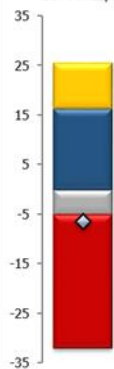
Состојбата на бруто девизните резерви на 31.7.2019 година изнесува 2.927 милиони евра, што претставува непроменето ниво во однос на крајот од вториот квартал. Притоа, интервенциите на Народната банка на девизниот пазар со откуп на девизи влијаеја позитивно врз нивото на девизни резерви, додека трансакциите за сметка на државата делуваа во обратна насока. Останатите текови немаа позначајно влијание врз промените кај девизните резерви во анализираниот период.

Во јули 2019 година, на девизниот пазар на банките е остварен нето-откуп на девизи од 25,5 милиони евра, што е помалку за 6,5 милиони евра од истиот период од минатата година. Ваквата годишна промена се должи на повисокиот раст на побарувачката во однос на растот на понудата на девизи.

Структура на девизен пазар,
(нето откуп/продажба, во милиони евра)

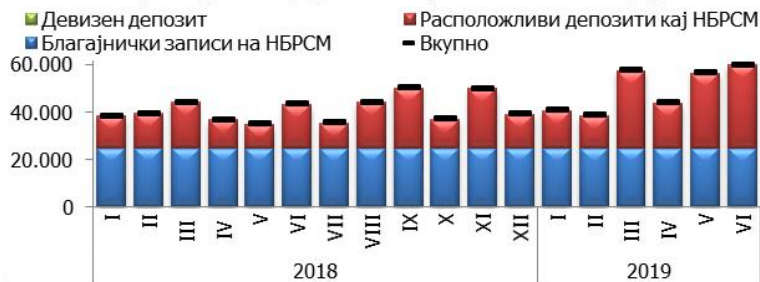
годишна промена, VII 2019 - VII 2018,
во мил.евра

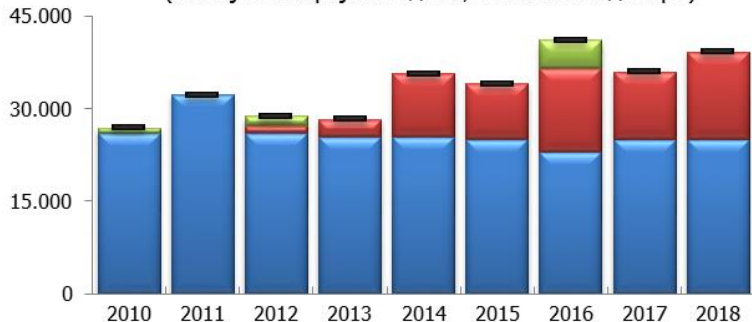
Секторската анализа покажува дека ваквите поместувања во најголем дел произлегуваат од повисоката нето-продажба кај фирмите.

Монетарни инструменти

(состојби на крај на месец, во милиони денари)

(состојби на крај на година, во милиони денари)

Извор: НБРСМ.

Состојбата на монетарните инструменти во јуни се зголеми, при поголем износ на пласирани средства на банките во депозити кај Народната банка и непроменета состојба на благајничките записи¹⁰. Со тоа, нивото на монетарните инструменти на крајот на јуни е малку повисоко од проектираното за крајот на вториот квартал на 2019 година¹¹.

Нето девизната актива на Народната банка на крајот на јуни е малку повисока од проектираната состојба за крајот на вториот квартал од 2019 година.

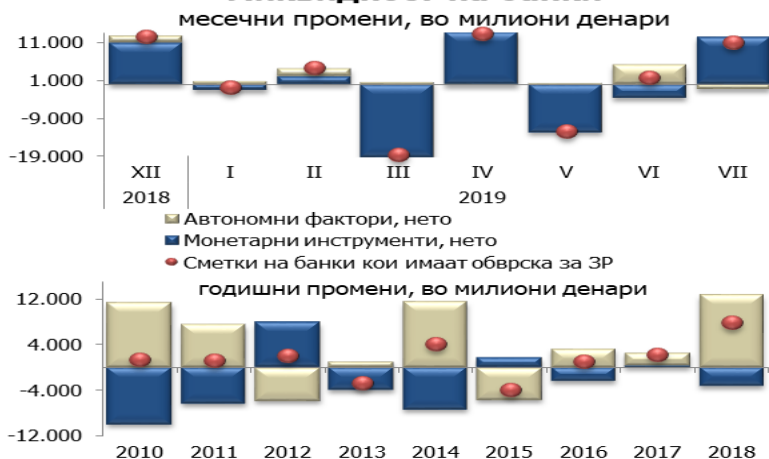
Вкупните депозити на државата кај Народната банка забележаа месечно намалување, така што нивната состојба на крајот на јуни е малку пониска во однос на проекцијата за крајот на второто тримесечје од 2019 година.

При зголемување на вкупните резерви на банките кај Народната банка и незначителен раст на готовите пари во оптек, состојбата на примарните пари се зголеми во споредба со претходниот месец и на крајот на јуни е малку повисока споредено со проекцијата за крајот на второто тримесечје од 2019 година.

¹⁰ На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, која се одржа на 12 јуни 2019 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 28 дена.

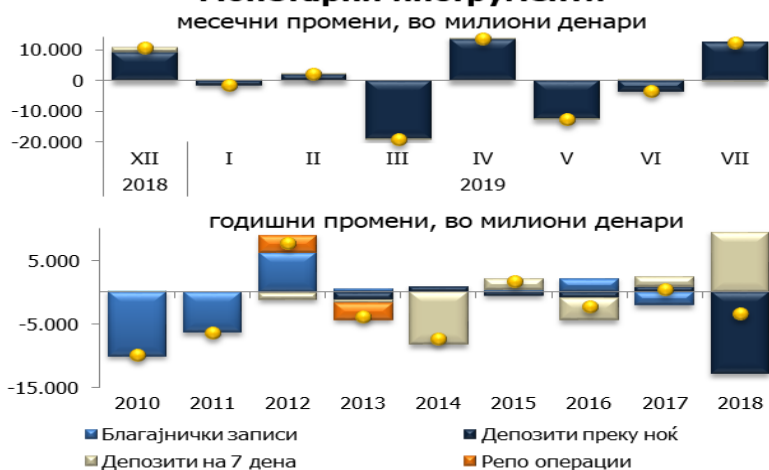
¹¹ Споредбите на остварувањата се во однос на априлската проекција на Народната банка.

Ликвидност на банки*

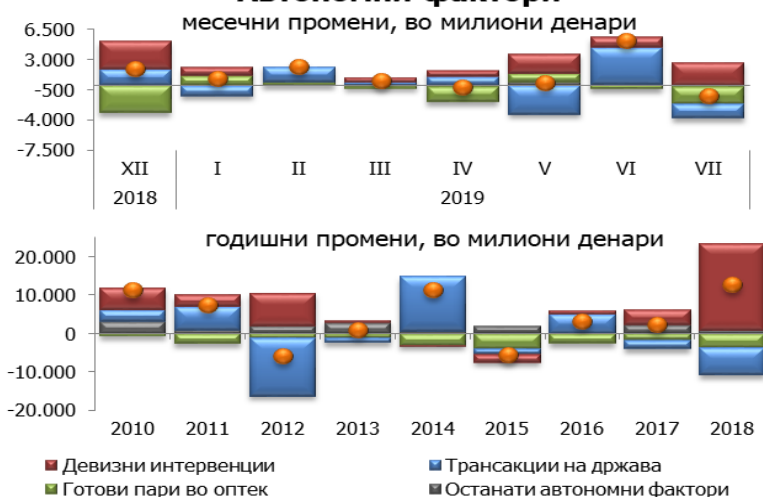
*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Монетарни инструменти*

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

Автономни фактори*

*позитивна промена: креирање ликвидност, негативна промена: повлекување ликвидност.
Извор: НБРСМ.

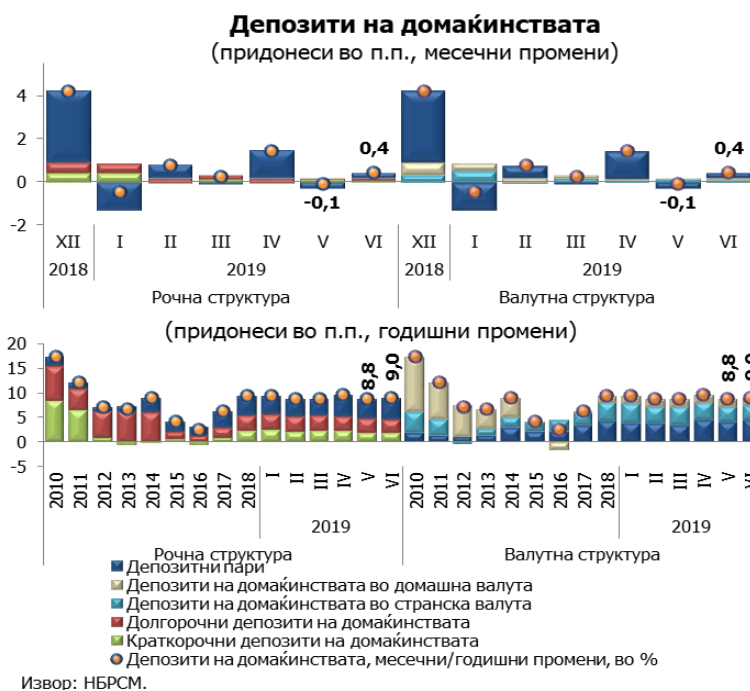
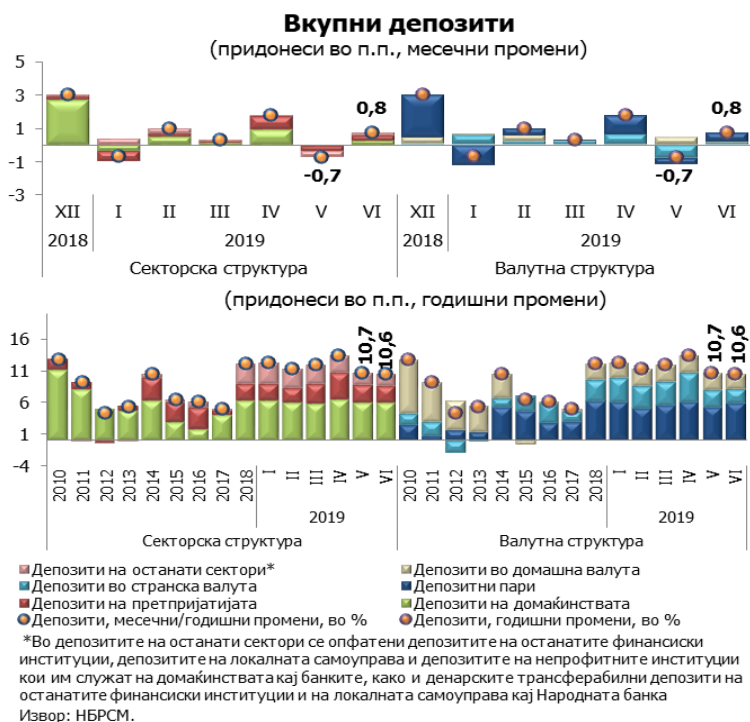
Според оперативните податоци за тековите на ликвидност, **ликвидноста на банкарскиот систем во јули бележи раст**, како резултат на пониската состојба на монетарните инструменти (пред сè депозитите преку ноќ), при непроменета состојба на благајничките записи¹². Во јули, автономните фактори, на нето-основа придонесоа за мало намалување на ликвидноста на банките.

¹² На аукцијата на благајнички записи на Народната банка, која се одржа на 10 јули 2019 година, беа понудени и продадени благајнички записи во износ од 25.000 милиони денари, со каматна стапка од 2,25% и рок на достасување од 35 дена.

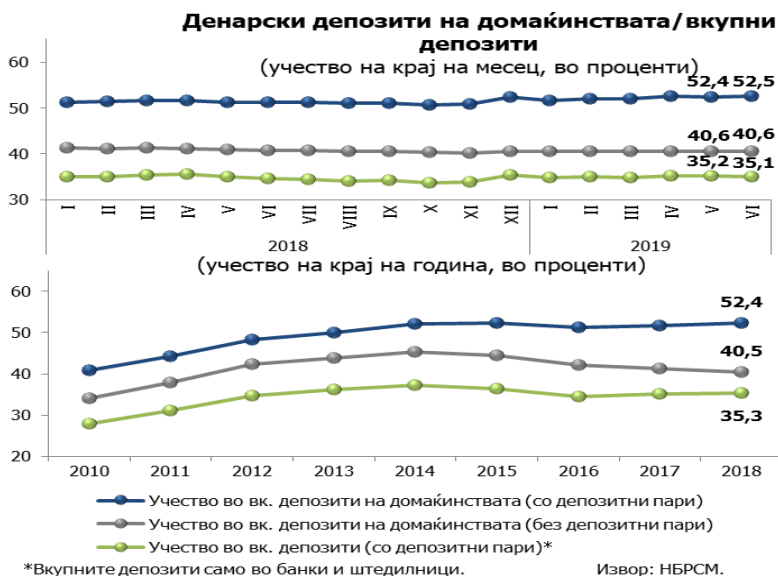
Вкупните депозити¹³, по намалувањето во преходниот месец, во јуни остварија месечен раст од 0,8%, кој произлегува од зголемувањето на депозитите на сите сектори, особено на домаќинствата и претпријатијата. Од валутен аспект, најголем придонес кон месечниот раст имаат депозитите во домашна валута (со вклучени депозитни пари). Во вториот квартал вкупните депозити остварија раст, кој го надмина проектираниот прираст за вториот квартал од годината.

Годишната стапка на раст на вкупните депозити во јуни изнесува 10,6%, што е малку над проектираниот годишен раст за вториот квартал од 2019 година (од 10,2%), согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, растот во најголем дел произлегува од депозитите на домаќинствата, при позитивен, но помал придонес и на депозитите на претпријатијата и на депозитите на останатите сектори. Гледано од валутен аспект, најголем дел од растот се должи на депозитите во домашна валута (вклучително и депозитните пари), при позитивен, но помал придонес и на депозитите во странска валута.

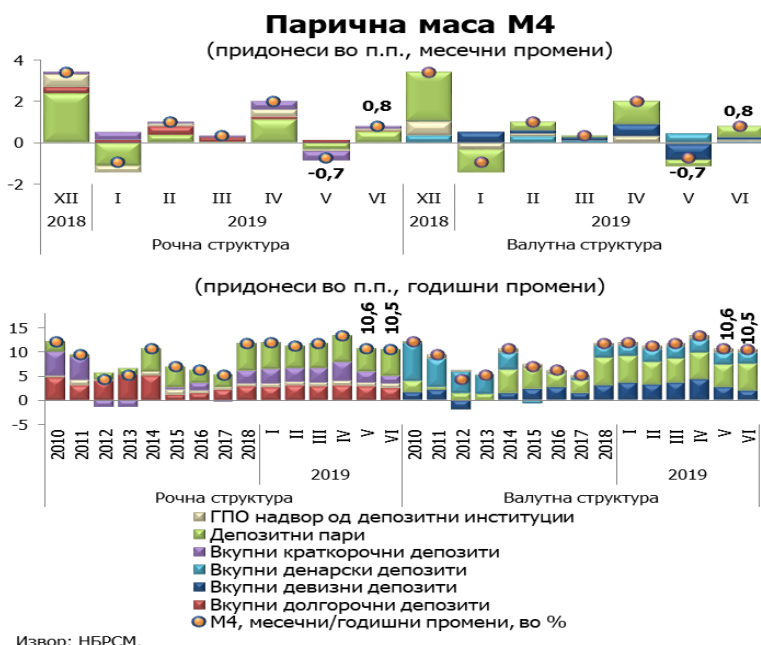
Депозитите на домаќинствата, по намалувањето во мај, во јуни остварија месечен раст од 0,4%, кој во најголем дел произлегува од денарските депозити, односно од депозитните пари. Учеството на денарските депозити (со депозитни пари) во вкупните депозити на домаќинствата на крајот на јуни изнесуваше 52,5% (52,4% во мај). На годишна основа, растот на депозитите на домаќинствата во јуни изнесува 9,0%.

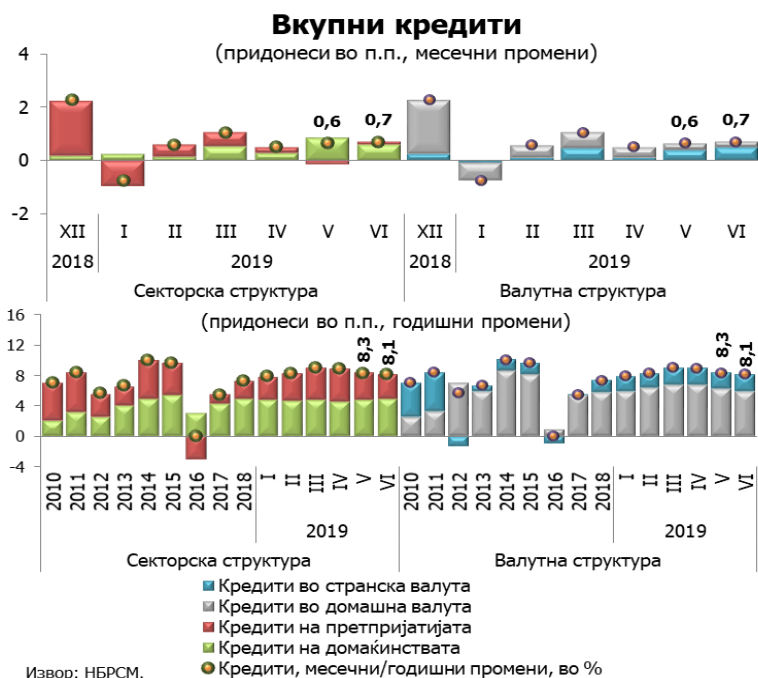
¹³ Податоците се однесуваат на депозитите на недржавниот сектор во банките и штедилниците, средствата на останатите финансиски институции на сметките кај НБРСМ и средствата на единиците на локалната самоуправа на сметките кај НБРСМ. Податоците соодветствуваат со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nspj.

Паричната маса изразена преку најширокиот монетарен агрегат М4, по падот во минатиот месец, во јуни оствари месечен раст од 0,8%, кој во најголем дел е резултат на зголемувањето на депозитните пари и краткорочните депозити, додека долгорочните депозити останаа непроменети. Анализирани од валутен аспект, растот главно произлегува од зголемувањето на денарските компоненти, при позитивен придонес на депозитите во странска валута. Учеството на денарскиот дел на паричната маса во вкупната парична маса М4 на крајот на јуни изнесува 64,1% (63,9% во претходниот месец). На годишна основа, паричната маса во јуни е повисока за 10,5%, што е малку над проектираниот годишен раст од 10,1% за вториот квартал од 2019 година.

Во јуни, вкупните кредити одобрени од банките на приватниот сектор забележаа месечен раст од 0,7%, во најголем дел како резултат на растот на кредитите одобрени на домаќинствата, при помал позитивен придонес на кредитите на претпријатијата. Анализирано според валутната структура, растот на вкупните кредити во поголем дел произлегува од кредитите во странска валута, при помал раст и на кредитите во домашна валута. Во вториот квартал, вкупните кредити остварија раст, кој е во рамките на проектираниот квартален прираст на вкупните кредити во вториот квартал од годината.

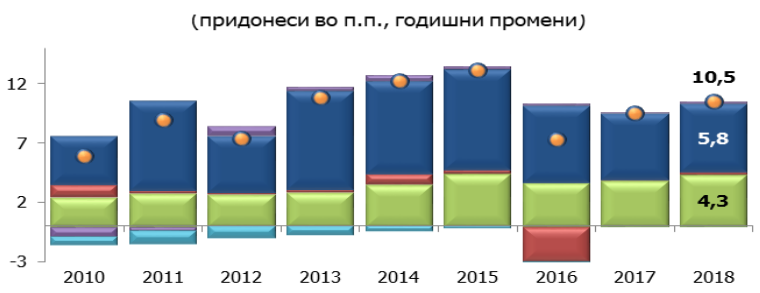

Годишната стапка на раст на вкупните кредити во јуни изнесува 8,1%, што е малку под проектираниот годишен раст за вториот квартал од 2019 година (од 8,4%), согласно со априлската проекција. Од секторски аспект, годишниот раст на вкупните кредити во поголем дел е резултат на кредитите на домаќинствата, при позитивен придонес и од кредитите на претпријатијата. Од аспект на валутната структура, годишниот раст на вкупните кредити и натаму во најголем дел произлегува од растот на кредитите во домашна валута, при мал позитивен придонес и на кредитите во странска валута.

Кредити на домаќинствата*
(придонеси во годишни промени, во п.п.)

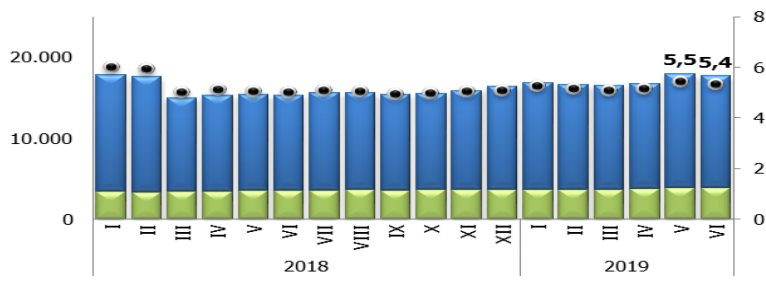

Годишниот раст на кредитите на домаќинствата¹⁴ во јуни изнесува **10,0%** (9,8% во претходниот месец), при што и натаму во поголем дел произлегува од потрошувачките кредити, со придонес од 6,3 п.п., при позитивен придонес и на станбените кредити (од 3,7 п.п.).

*не се вклучени кредитите на самостојните вршители на дејност со личен труд
Извор: НБРСМ.

Сомнителни и спорни побарувања
(секторска структура и учество во вкупни кредити) месечни податоци

Учеството на сомнителните и на спорните побарувања во вкупните кредити во јуни изнесува **5,4%**, при што и натаму најголем дел се нефункционални кредити на секторот „претпријатија“, додека учеството на нефункционалните кредити на секторот „домаќинства“ е значително помало.

Извор: НБРСМ.

¹⁴ Без кредитите на самостојни вршители на дејност со личен труд.

Сооднос помеѓу вкупните кредити и депозити

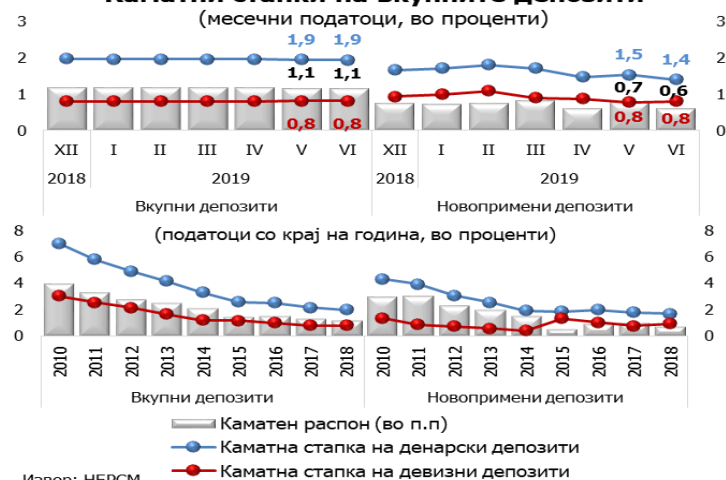
(годишни податоци, во проценти)

Извор: НБРСМ.

Искористеноста на депозитниот потенцијал на банките за кредитирање на приватниот сектор во јуни изнесува **83,8%** и е во рамки на проектираното за вториот квартал од 2019 година, со априлската проекција (84,4%).

Каматни стапки на вкупните депозити

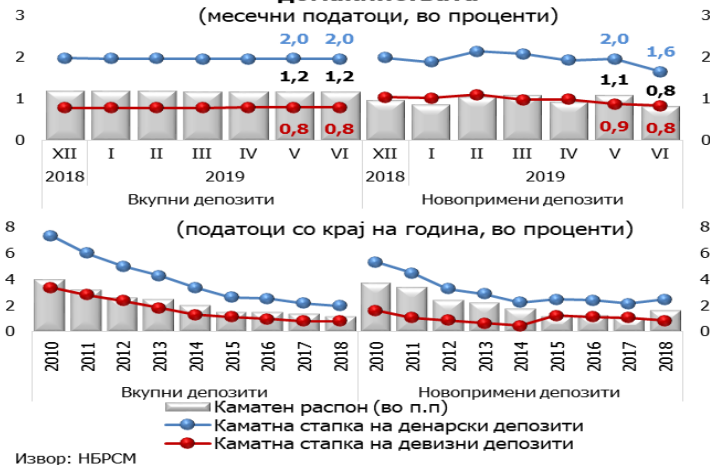
Извор: НБРСМ

Во јуни, каматните стапки на вкупните депозити (денарски и во странска валута)¹⁵ не забележаа промени во однос на претходниот месец, при што распонот меѓу овие каматни стапки се задржа на ниво од 1,1 п.п. За **новопримените вкупни депозити**, каматниот распон забележа минимално стеснување во однос на претходниот месец (од 0,7 п.п. на 0,6 п.п.), при намалување на каматната стапка на новопримените денарски депозити (за 0,1 п.п) и непроменетост на каматната стапка на девизните депозити¹⁶.

¹⁵ Податоците за каматните стапки се согласно со методолошките измени на НБРСМ од јуни 2018 година. Повеќе информации за методолошките измени може да се најдат на следнава врска: http://www.nbrm.mk/monetarna_statistika_i_statistika_na_kamatni_stapki.nsp.x.

¹⁶ Во однос на каматните стапки на новопримените депозити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новопримените депозити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новопримени депозити (кој од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

Каматни стапки на депозитите на домаќинствата

Каматните стапки на вкупните депозити на домаќинствата се задржаа на стабилно ниво во однос на претходниот месец, така што распонот меѓу денарските и девизните каматни стапки и натаму изнесува 1,2 п.п. Кај **новопримените депозити на домаќинствата**, каматната стапка на денарските депозити се намали за 0,4 п.п., додека каматната стапка на девизните депозити се намали за 0,1 п.п., така што каматниот распон се стесни (од 1,1 п.п. на 0,8 п.п.).

Каматни стапки на вкупните кредити, по сектори

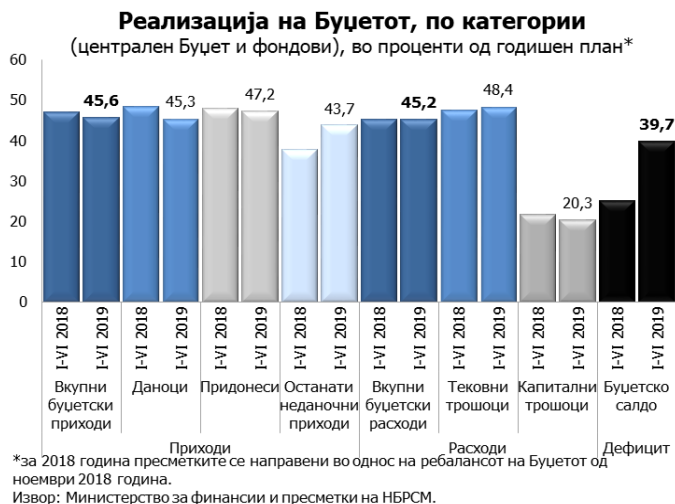
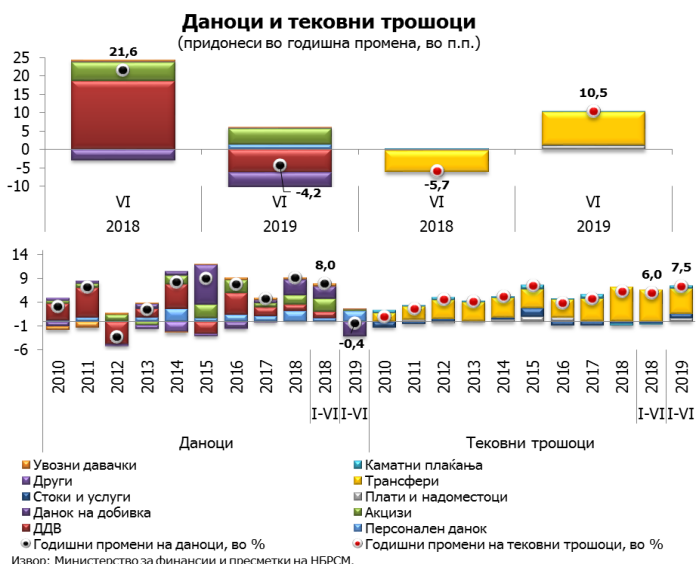
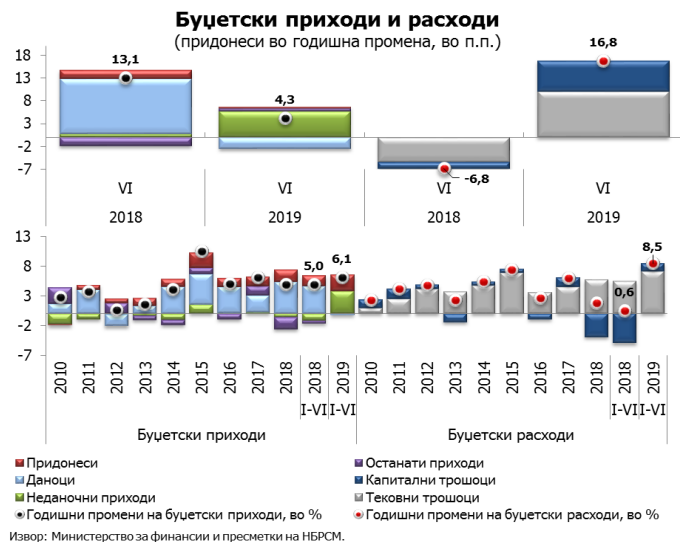

Каматните стапки на вкупните кредити на домаќинствата и претпријатијата не забележаа поместување во јуни и останаа на ниво од 5,9% и 4,5%, соодветно. За **новоодобрените кредити**¹⁷, каматните стапки на домаќинствата и претпријатијата во јуни исто така не забележаа промени и изнесуваат 5,2% и 4,3%.

¹⁷ Во однос на каматните стапки на новоодобрените кредити треба да се има предвид дека за нив се карактеристични променливи движења. Променливоста на каматните стапки на новоодобрените кредити произлегува од фактот што тие се условени од обемот на новоодобрени кредити (кој од месец во месец може да варира) и нивната каматна стапка.

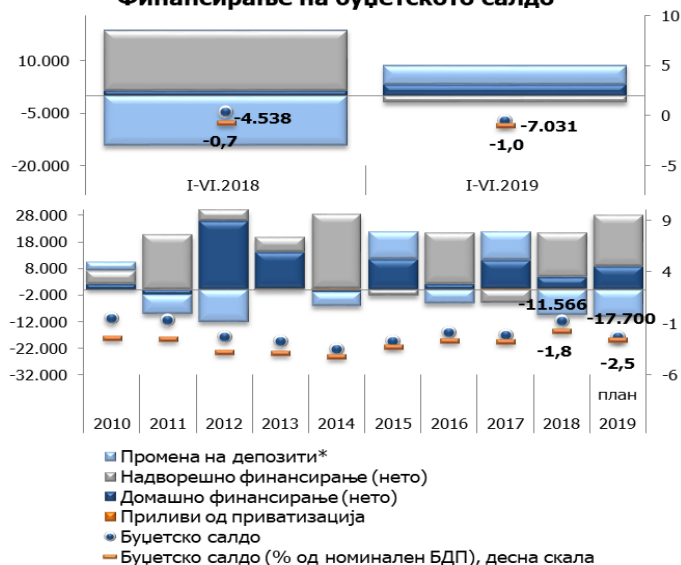
Во Буџетот на Република Северна Македонија (централниот буџет и буџетите на фондовите), вкупните буџетски приходи и расходи забележаа раст во јуни, на годишна основа. Растот на буџетските приходи од 4,3% во најголем дел е резултат на повисоките приливи врз основа на неданочни приходи, останати приходи и придонеси, со придонес од 5,7 п.п., 0,7 п.п. и 0,3 п.п., соодветно, при негативен придонес на даноците (од 2,5 п.п.). Даночните приходи во јуни се пониски за 4,2% на годишна основа, при што пониски приливи се забележуваат кај ДДВ и данокот на добивка (со негативен придонес од 6,1 п.п. и 4,1 п.п.), додека приливите од акцизите, персоналниот данок на доход и увозните давачки се повисоки (придонес од 4,4 п.п., 1,4 п.п., и 0,1 п.п., соодветно). Растот на буџетските расходи (16,8% на годишна основа) во јуни во најголем дел е резултат на повисоките тековни трошоци (придонес од 10,0 п.п.), при изразен позитивен придонес и на капиталните трошоци од 6,8 п.п.

Во периодот јануари – јуни 2019 година вкупните буџетски приходи и расходи на збирна основа се повисоки во споредба со истиот период од претходната година. Растот на буџетските приходи (за 6,1%) во најголем дел е резултат на повисоките неданочни приходи и на повисоките придонеси, со придонес од 3,8 п.п. и 2,7 п.п., соодветно. Кај буџетските расходи, растот во периодот јануари – јуни (8,5%) произлегува од повисоките тековни трошоци (придонес од 7,1 п.п.), при позитивен придонес и на капиталните трошоци (од 1,3 п.п.).

Во споредба со планот на Буџетот за 2019 година, процентот на остварени буџетските приходи во периодот јануари – јуни изнесува 45,6% (47,1% во 2018 година), додека остварувањето кај буџетските расходи изнесува 45,2%, исто како во претходната година. Остварениот буџетски дефицит претставува 39,7% од годишниот план за 2019 година (25,1% во 2018 година).

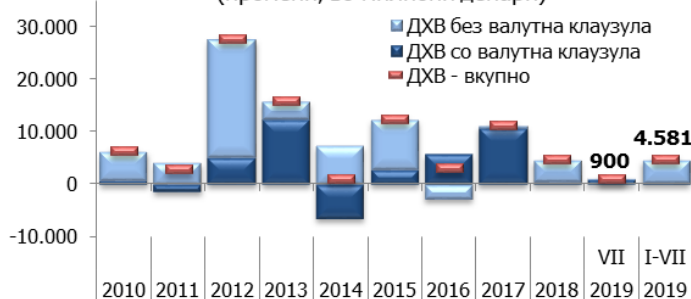
Финансирање на буџетското салдо

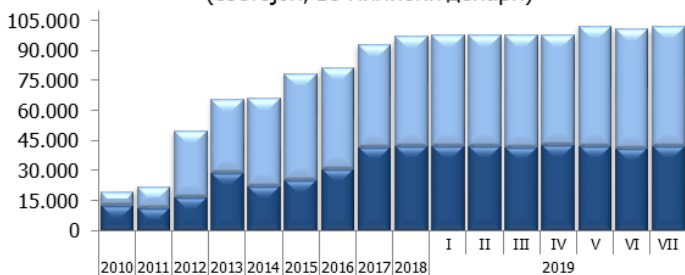
* Позитивна промена: намалување депозити кај НБРСМ; негативна промена: зголемување депозити кај НБРСМ.
Извор: Министерство за финансии

Буџетскиот дефицит остварен во првата половина од годината изнесуваше 7.031 милиони денари (1,0% од номиналниот БДП¹⁸) и во најголем дел беше финансиран со користење на депозитите на државата кај Народната банка и преку задолжување на државата на домашниот финансиски пазар.

Државни хартии од вредност
(промени, во милиони денари)

(состојби, во милиони денари)

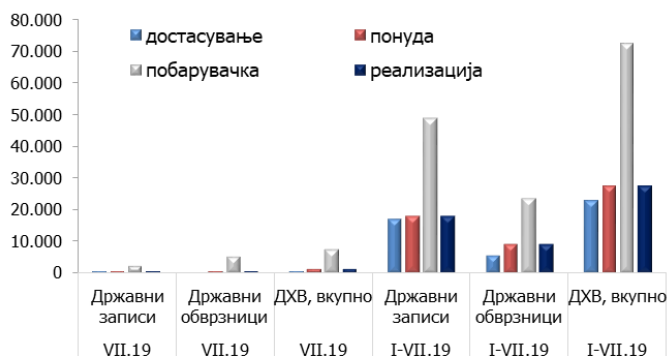
Извор: Министерство за финансии.

На примарниот пазар на државни хартии од вредност во јули 2019 година, состојбата на издадените хартии од вредност се зголеми на месечна основа и на крајот на месецот достигна **101.789 милиони денари**. Месечниот раст (за 900 милиони денари¹⁹) во целост произлегува од зголемувањето на државните хартии од вредност со валутна клаузула, додека хартиите од вредност без валутна клаузула не забележаа промена. Во споредба со крајот на 2018 година, состојбата на државните хартии од вредност на крајот на јули е повисока за 4.581 милион денари.

¹⁸ Во рамки на анализата, за номиналниот БДП за 2019 година се користени априлските проекции на Народната банка.

¹⁹ За 2019 година, во Буџетот е планирано домашно задолжување на државата во износ од 9.225 милиони денари односно раст на состојбата на државни хартии од вредност до ниво од 106.433 милиони денари.

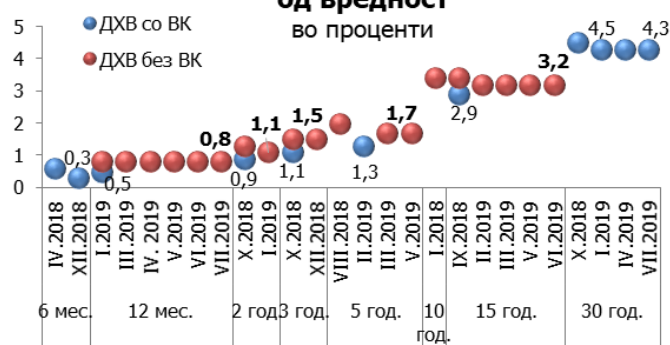
Аукции на државни хартии од вредност
во милиони денари

Извор: Министерство за финансии.

Новите емисии на државни хартии од вредност во јули беа со рочност од дванаесет месеци и триесет години²⁰, при што интересот на пазарните учесници и овој месец беше повисок од понудениот износ. Во услови на емисија на државни хартии од вредност во поголем износ од износот кој достасуваше, нивната состојба во јули се зголеми споредено со претходниот месец.

Каматни стапки на државни хартии од вредност
во проценти

Извор: Министерство за финансии.

Каматните стапки на новоиздадените дванаесетмесечни државни хартии од вредност без валутна клаузула и триесетгодишни државни хартии од вредност со валутна клаузула во јули изнесуваа 0,8% и 4,3%, соодветно.

²⁰ Во јули 2019 година достасаа дванаесетмесечни државни записи.

Прилог 1: Индикативни категории за личната потрошувачка и бруто-инвестициите

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ЛИЧНАТА ПОТРОШУВАЧКА

	2017				2018				2019				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	апр.	мај	јун.
	<i>реални годишни промени во %</i>												
Промет во трговија на мало*	-3.9	-1.9	-2.5	-1.6	6.4	9.9	10.8	10.9	4.7	4.6	3.9	5.2	4.6
Бруто приходи од ДДВ*	6.3	6.9	7.2	7.5	3.9	6.5	7.5	7.0	3.5	1.4	3.8	5.5	-5.5
Увоз на стоки за широка потрошувачка*	6.0	3.8	5.9	9.2	8.0	2.5	3.0	10.9	2.8	5.9	9.8	9.1	-1.9
Домашно производство на потрошни добра	-6.3	-1.6	-3.5	-5.9	6.1	-1.0	-0.1	5.6	0.5	-1.0	5.2	2.0	-9.2
Кредити на население*	7.1	8.0	8.1	6.7	7.7	8.2	8.5	9.3	8.2	9.6	7.2	8.1	9.6
Просечна нето-плата*	1.5	1.0	1.4	1.0	3.4	4.7	3.9	5.4	2.2	-	1.6	1.7	-
Приватни нето-трансфери*	-3.4	22.9	0.2	5.0	5.5	9.0	4.2	1.8	-2.2	-	-	-	-
Пензии*	6.1	7.0	6.0	4.7	2.1	3.4	2.6	4.4	4.1	2.2	0.8	1.9	3.8

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.

ИНДИКАТИВНИ КАТЕГОРИИ ЗА ИНВЕСТИЦИИТЕ

	2017				2018				2019				
	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	Кв.3	Кв.4	Кв.1	Кв.2	апр.	мај	јун.
	<i>реални годишни промени во %, освен за СДИ промените на реалните износи се во милиони денари</i>												
Увоз на средства за работа*	9.8	7.2	7.7	10.8	19.1	20.2	10.5	11.2	1.9	4.7	2.7	12.4	-1.2
Извршени градежни работи**	-24.5	-30.2	-19.5	-33.1	-39.6	0.9	-10.0	14.6	15.1	-	-13.4	-22.3	-
Домашно производство на капитални производи	-0.9	15.6	-2.6	20.9	19.3	24.2	16.0	5.7	12.3	-2.9	2.4	-7.1	-3.1
Државни капитални инвестиции*	59.9	19.6	-40.8	33.7	-65.0	-39.5	-10.7	-34.1	-11.1	62.7	9.5	42.6	149.5
Директни инвестиции***	-2118.7	-3997.0	-5202.8	2481.3	8526.7	5940.0	3829.1	8756.7	-13231.3	-	-	-	-
Долгорочни кредити на претпријатија*	3.6	-0.4	-0.8	0.0	2.0	4.7	6.6	5.9	4.8	4.8	5.5	4.3	4.8

*реалните стапки на раст се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните стапки на раст со годишната инфлација, мерена според трошоците на живот.

**реалните стапки на раст се добиени со користење на стапката на раст на дефлаторот на трошоците во градежништвото за нови објекти за домување.

***реалните износи се пресметани од НБРСМ, со делење на номиналните износи со нивото на индексот на потрошувачките цени (база година: 2018=100).

Извор: Државен завод за статистика, Министерство за финансии и пресметки на НБРСМ.